

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

METHODOLOGICAL ASPECTS OF ANALYSIS OF THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE

У статті розкрито сутність фінансового стану підприємства, мету й завдання його аналізу в сучасних умовах, визначено показники фінансового стану підприємств, запропоновано методичний підхід до аналізу фінансового стану підприємства на основі нормативу динаміки показників. У практиці господарювання часто неможливо зробити обґрунтовані висновки, коли перевиконано план по одних показниках, а по інших має місце його недовиконання чи зниження результатів порівняно з базовим періодом, тобто важко сказати, краще чи гірше стали управляти менеджери фінансово-економічною діяльністю загалом, якщо одні показники його діяльності зросли, а інші зменшилися. Щоб вирішити вказане протиріччя, можна використати метод нормативної системи значень показників, який передбачає формування еталонної динаміки фінансового стану підприємства. Кращому динамічному стану фінансових показників підприємства відповідає нормативний або еталонний порядок мір їх руху. Розрахувавши фактичні темпи росту вибраних показників і замінивши отримані величини рангами, отримуємо реальну динаміку, яку можна порівняти з еталонною. Відхилення фактичної динаміки від еталонної, виражене через коефіцієнт кореляції цих двох рядів, буде інтегральною оцінкою цієї реальної динаміки.

Ключові слова: підприємство, аналіз, баланс, фінансова звітність, фінансовий стан, методичний підхід, норматив динаміки.

В статті раскрыты сущность финансового состояния предприятия, цель и задания его

анализа в современных условиях, определены показатели финансового состояния предприятия, предложен методический подход к анализу финансового состояния предприятия на основе норматива динамики показателей. В практике хозяйствования часто невозможно сделать обоснованные выводы, когда перевыполнен план по одним показателям, а по другим имеет место его невыполнение или снижение результатов по сравнению с базовым периодом, то есть трудно сказать, лучше или хуже стали управлять менеджеры финансово-экономической деятельностью в целом, если одни показатели его деятельности выросли, а другие уменьшились. Чтобы решить указанное противоречие, можно использовать метод нормативной системы значений показателей, который предусматривает формирование эталонной динамики финансового состояния предприятия. Лучшему динамическому состоянию финансовых показателей предприятия соответствует нормативный или эталонный порядок мер их движения. Рассчитав фактические темпы роста избранных показателей и заменив полученные величины рангами, получаем реальную динамику, которую можно сравнить с эталонной. Отклонение фактической динамики от эталонной, выраженное через коэффициент корреляции этих двух рядов, будет интегральной оценкой этой реальной динамики.

Ключевые слова: предприятие, анализ, баланс, финансовая отчетность, финансовое состояние, методический подход, норматив динамики.

УДК 658.1:005.52:005.311.1

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-72>

Бугай В.З.

к.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Запорізький національний університет

Ройбул К.П.

студентка

Запорізький національний університет

Bugai Volodymyr

Zaporizhzhia National University

Roibul Katerina

Zaporizhzhia National University

The article reveals the essence of the company's financial condition, the purpose and objectives of its analysis in the current conditions, defined the financial condition of enterprises, proposed a methodical approach to analyze the financial condition of the company on based on the performance dynamics standard. In business practice, it is often impossible to draw sound conclusions when a plan is over fulfilled for one indicator, and for others it is under fulfilled or a decrease in results compared to the base period. That is, it is difficult to say whether financial and economic activity managers as a whole began to manage better or worse, if some indicators of its activity grew, while others decreased. To solve this contradiction, you can use the method of the normative system of indicator values, which provides for the formation of the reference dynamics of the financial condition of the enterprise. The best dynamic state of financial indicators of the enterprise corresponds to the regulatory or reference order of measures for their movement. After calculating the actual growth rate of the selected indicators and replacing the obtained values with ranks, you can get real dynamics and compare it with the reference. The deviation of the actual dynamics from the reference, expressed through the correlation coefficient of these two series, will be an integral assessment of this very real dynamics. The desire to ensure the sustainable development of industrial enterprises in a dynamic market environment makes it urgent to develop a methodology for analyzing the financial situation to prevent negative processes in their activities. Traditional approaches to analyzing the financial position of an entity have a significant drawback related to the limitations of financial reporting is the static nature of information on the conditions and results of their financial and economic activities. The relevance of theoretical and applied research in the field of research is caused by insufficient study of the origins of the crisis and very general considerations about systematic and methodological approaches to the development and analysis of the financial state of the enterprise. Often proclaimed by researchers, the systematic and comprehensive study of economic processes does not find a real embodiment in the author's approaches, which is why they are mostly theoretical enterprises.

Key words: enterprise, analysis, balance sheet, financial reporting, financial condition, methodical campaigning, norm dynamics.

Постановка проблеми. В умовах становлення ринкової економіки в країні, швидких технологічних змін підприємства все ще залишаються вразливими до нестабільного зовнішнього середовища й схильними до системної кризи.

Високий динамізм перехідних процесів закономірно концентрує увагу фахівців на чинниках, що формують фінансові можливості підприємств і забезпечують їх відновлення й підтримку. Проте діагностика фінансового стану підприємств

у сучасних умовах господарювання перебуває у стадії осмислення та формування відповідного інструментарію.

Викликане потребами сучасної економічної науки й практики дослідження динаміки діяльності підприємств останніми роками стало предметом пильної уваги учених, аналітиків, менеджерів підприємств. Функціонування підприємства в мінливому ринковому середовищі не може бути успішним у довготривалій перспективі, якщо воно

втратить стійкість своєї поведінки й вичерпає резерви економічного розвитку.

Водночас звернення до проблем фінансових можливостей функціонування й розвитку вітчизняних підприємств диктується нагальними завданнями аналізу та подолання кризових процесів на них. Так, за січень-червень 2019 року 27,8% промислових підприємств були збитковими, а загальна сума їх збитку склала понад 43 млрд. грн. [1].

У зв'язку з цим обговорення системно-методологічних аспектів аналізу фінансового стану промислових підприємств дасть змогу не лише заповнити пропуск у методології антикризового управління, але й запропонувати прикладні засоби попередження несприятливих дій ринкового середовища на діяльність підприємства та уникнення його банкрутства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми аналізу фінансового стану підприємств досліджували такі зарубіжні вчені, як А. Гропелі, Б. Коласс, Е. Нікбахт, Е. Хелферт, Є. Брігхем, В.В. Ковальов, М.Н. Крейніна, Е.А. Маркар'ян, Д.С. Молякова, В.П. Привалова, В.М. Родіонова, Н.О. Русак, В.А. Русак, Г.В. Савицька, А.Д. Шеремет, а також такі вітчизняні науковці, як М.Д. Білик, О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, Л.А. Лахтіонова, О.Г. Мендрул, О.В. Павловська, М.О. Кизим, В.О. Мец, В.В. Сопко, В.М. Суторміна, О.О. Терещенко, М.Г. Чумаченко. Незважаючи на ґрунтовні дослідження науковців стосовно проблеми, яка вивчається, поки що не достатньо вирішеними залишаються питання стосовно системи показників, які необхідно використовувати в практиці фінансового аналізу й управління фінансами підприємств. Більшість дослідників, аналізуючи фінансовий стан підприємств, не враховує те, що інформація, подана у фінансовій звітності, є статичною, що часто приводить до викривлення вихідних даних та неможливості отримання об'єктивних висновків за результатами аналізу. У зв'язку з цим виникає доцільність проведення досліджень стосовно проблеми, яка вивчається, з врахуванням динамічності умов господарювання.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження методичних підходів до проведення аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання і надання пропозицій щодо їх удосконалення на основі нормативу динаміки руху показників, визначення показників фінансового стану на прикладі підприємства ПАТ «Мотор Січ» (дані фінансової звітності підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2-й і 3-й квартали 2019 року представлені в табл. 2), пропозиція методичного підходу до аналізу фінансового стану підприємства на основі нормативу динаміки показників.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Успішність роботи будь-якого підприємства залежить від своєчасного та повного забезпечення

фінансовими ресурсами, здатності менеджменту використовувати їх більш ефективно, ніж конкуренти, отримання такого обсягу чистого прибутку, який був би достатнім для виконання своїх зобов'язань перед державою, бізнес-партнерами, власниками й працівниками, тобто фінансовий стан підприємства – це одна з найважливіших характеристик його господарювання, і його аналізу повинна приділятися належна увага. Більшість дослідників під фінансовим станом підприємства розуміє рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Зазначимо, що на фінансовий стан підприємства впливає результативність фінансово-господарської діяльності. Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення своєчасного й повного фінансування операційної та інвестиційної діяльності, дотримання менеджментом розрахункової та платіжної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, формування оптимального співвідношення ризику й доходу задля забезпечення ефективного функціонування підприємства. Господарська діяльність повинна забезпечити виконання планів виробництва й реалізації продукції, утримання частки ринку й підтримання її конкурентоспроможності на достатньому рівні.

У сучасній економічній літературі фінансовий стан підприємства тлумачиться з різних позицій, при цьому відсутній єдиний методологічний підхід до його визначення, що ускладнює побудову універсальних методик аналізу.

Серед економістів немає єдиної точки зору щодо визначення поняття «фінансовий стан підприємства» (табл. 1).

Дані табл. 1 свідчать про те, що сутність фінансового стану підприємства дослідники трактують переважно з одного боку, а саме як спроможність фінансувати свою діяльність. Ми підтримуємо думку авторів М.П. Денисенка і О.В. Зазимко [2] про те, що поняття «фінансовий стан підприємства» є значно ширшим, адже визначає формування такого потенціалу, який забезпечує конкурентоспроможність підприємства; на основі ділового співробітництва реалізує економічні інтереси самого підприємства та його бізнес-партнерів.

Дослідження свідчать про те, що більшість показників, що впливають на формування фінансового стану, тісно взаємопов'язані. При цьому для оцінювання рівня фінансового стану підприємства в практиці господарювання широко використовується фінансова звітність.

Зазначимо, що деталізація методики аналізу фінансового стану залежить від поставлених цілей. Частіше за все її доцільно організувати у вигляді такої структури:

Таблиця 1

Визначення сутності поняття «фінансовий стан підприємства» у науковій літературі

Автор, джерело	Зміст поняття
М.П. Денисенко, О.В. Зазимко [2]	Найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, оскільки визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює ступінь гарантованості економічних інтересів самого підприємства та його партнерів з фінансових та інших відносин.
С.С. Черниш [3]	Комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів.
Е.А. Маркар'ян, Г.П. Герасименко [4]	Сукупність показників, що відбивають спроможність підприємства погасити свої боргові зобов'язання.
Н.А. Русак, В.А. Русак [5]	Спроможність фінансувати свою діяльність.
В.І. Терехін, С.В. Моїсєєв, Д.В. Терехін, С.Н. Циганков [6]	Реальні та потенційні фінансові можливості фірми як партнера по бізнесу, об'єкта інвестування капіталу, платника податків.
Ю.М. Аверіна [7]	Сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну чи потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.
Г.В. Савицька [8]	Економічна категорія, що відбиває фінансові відносини суб'єкта ринку та його спроможність фінансувати свою діяльність за станом на певну дату.

1) експрес-аналіз фінансово-господарської діяльності;

2) поглиблений аналіз фінансово-господарської діяльності.

Метою експрес-аналізу є оперативне оцінювання фінансових можливостей і динаміки розвитку підприємства. Метою поглибленого аналізу є детальна характеристика майнового й фінансового стану підприємства, результатів його діяльності у звітному періоді, а також можливостей розвитку на перспективу.

Під час аналізу тенденцій основних показників необхідно брати до уваги вплив окремих чинників, що викривляють їх реальний стан, а саме [9]:

1) баланс фіксує значення показників на звітну дату, тобто в статичі;

2) баланс відповідає на питання, чим є підприємство на даний момент, але не відповідає на питання, в результаті чого склався такий стан;

3) баланс, що розглядається ізольовано, не забезпечує часового порівняння;

4) інтерпретація балансових показників можлива тільки з використанням даних про оборотність активів;

5) баланс не відбиває адекватно стан засобів підприємства протягом звітного періоду, тому що є зведенням моментних даних на кінець звітного періоду;

6) баланс не враховує чинники нефінансового характеру;

7) у балансі недостатньо повно відображено прибуток, який є основою розвитку підприємства;

8) баланс відображає облікову, а не вартісну оцінку підприємства.

У навчальній та науковій літературі здебільшого пропонується така система показників аналізу фінансового стану діяльності підприємства (рис. 1).

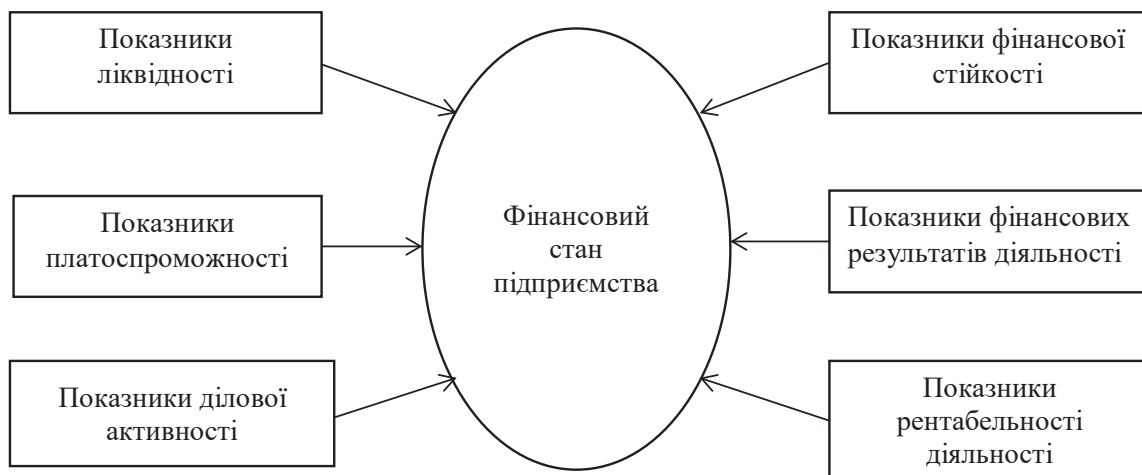

Рис. 1. Система показників аналізу фінансового стану діяльності підприємства

Досліджуючи методи аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності, спостерігаємо певну однотайність науковців в опрацюванні цього питання у фахових джерелах. Зокрема, у роботах В.О. Мец [10], Ю.С. Цал-Цалка [11], О.Я. Базилінської [12], В.В. Ковальова [9], А.Д. Шеремета [13] до переліку методів аналізу фінансової звітності віднесено методи горизонтального аналізу, вертикального аналізу й коефіцієнтного аналізу. Слід зазначити, що окремі вчені [12; 13], крім наведених методів, виокремлюють трендовий аналіз як порівняння кожної позиції звітності з аналогічними показниками попередніх періодів і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, що дає змогу розрахувати можливі їх значення у майбутньому й слугує інформаційною основою розроблення прогнозів, але наведене визначення трендового аналізу відповідає визначенню горизонтального аналізу, у процесі якого встановлюються абсолютні та відносні зміни за різними статтями форм фінансової звітності за визначені періоди, тому виокремлювати трендовий аналіз не завжди доцільно.

Також дискусійною варто визнати можливість широкого застосування факторного аналізу задля оцінювання фінансового стану, який традиційно застосовується для визначення причин змін абсолютних і відносних показників, а також для розрахунку впливу кількісних та якісних факторів на зміну аналізованого показника. На обережності щодо застосування методу факторного аналізу наголошено академіком М.Г. Чумаченком, який зазначає, що традиційний підхід до економічного аналізу показників діяльності підприємства, а саме максимальне поглиблення розрахунків впливу факторів і резервів ефективності, не враховує того, якою мірою ці здебільшого громіздкі розрахунки вплинули на зростання ефективності виробництва [14].

Отже, для аналізу й діагностики фінансового стану підприємств економісти пропонують систему показників. Проте у практиці господарювання часто неможливо зробити обґрунтовані висновки, коли перевиконано план по одних показниках, а по інших має місце його недовиконання чи зниження результатів порівняно з базовим періодом, тобто важко сказати, краще чи гірше стали управляти менеджери фінансово-економічною діяльністю загалом, якщо одні показники його діяльності зросли, а інші зменшилися. Наприклад, якщо в аналізованому періоді рентабельність оборотних коштів зросла на 8%, а ліквідність знизилася на 10%, то як слід оцінювати його динаміку загалом?

Щоб вирішити вказане протиріччя, можна використати метод нормативної системи значень показників, який передбачає формування еталонної динаміки фінансового стану підприємства.

За своїм змістом економічні показники є результатом прийнятих раніше управлінських рішень.

Оцінка показників, отже, якості управлінських рішень фінансових менеджерів відображається в динаміці таких показників, тобто як ознаку упорядочення показників можна використати міру їх динаміки, наприклад темпи зростання.

Управлінські дії, спрямовані на аналіз, діагностику та вдосконалення формування фінансового стану, можуть бути описані за допомогою формулювання відповідних цільових установок, які можуть бути виражені на основі впорядкування двох чи більше показників, що характеризують ефективність прийнятих раніше управлінських рішень менеджерами підприємства, а мета полягає у підтриманні такого порядку.

Кращому динамічному стану фінансових показників підприємства відповідає нормативний або еталонний порядок мір їх руху. Наприклад, якщо вибрана система має вісім показників, то тому з них, який повинен мати найвищий темп росту, присвоюється ранг 1, тому, який повинен мати найнижчий темп росту, присвоюється ранг 8.

Розрахувавши фактичні темпи росту вибраних показників і замінивши отримані величини рангами за тим же правилом, отримуємо реальну динаміку, яку можемо порівняти з еталонною. Відхилення фактичної динаміки від еталонної, виражене через коефіцієнт кореляції цих двох рядів, буде інтегральною оцінкою цієї реальної динаміки.

При цьому інформаційною базою розрахунку показників є офіційна фінансова звітність підприємства за два, три чи більше періодів. Наприклад, якщо підвищення рентабельності власного капіталу розглядається як позитивне явище, то в еталонному порядку чистий прибуток повинен мати більш високий ранг, ніж власний капітал. З використанням такого підходу можна запропонувати таку систему нормативних темпів зростання (Т) абсолютних показників:

$$T_{\text{чп}} > T_{\text{до}} > T_{\text{чд}} > T_{\text{оа}} > T_{\text{на}} > T_{\text{пк}} > T_{\text{кз}} > T_{\text{дз}} > T_{\text{ддз}}, \quad (1)$$

де $T_{\text{чп}}$ – чистий прибуток; $T_{\text{до}}$ – прибуток до оподаткування; $T_{\text{чд}}$ – чистий дохід; $T_{\text{оа}}$ – оборотні активи; $T_{\text{на}}$ – необоротні активи; $T_{\text{пк}}$ – середня величина позикових засобів; $T_{\text{кз}}$ – середня кредиторська заборгованість товарного характеру; $T_{\text{дз}}$ – середня дебіторська заборгованість товарного характеру; $T_{\text{ддз}}$ – середня довгострокова дебіторська заборгованість.

Такий еталонний порядок показників може слугувати точкою відліку під час оцінювання фактичної динаміки аналізованих показників, тобто моделлю динаміки діагностики й формування фінансового стану підприємства.

Дані фінансової звітності підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2-й і 3-й квартали 2019 року представлені в табл. 2.

Дані з фінансової звітності підприємства ПАТ «Мотор Січ», млн. грн.

Показник	2 квартал 2019 року	3 квартал 2019 року	$I_{3/2}$	Фактичні ранги	Еталонні ранги
Чистий прибуток	(426)	(525)	0,811	9	1
Прибуток до оподаткування	(367)	(406)	0,904	8	2
Чистий дохід	4 102	6 437	1,569	1	3
Оборотні активи	20 904	20 755	0,993	4	4
Необоротні активи	8 425	8 370	0,994	3	5
Середня величина позикових засобів	932	882	0,946	7	6
Середня кредиторська заборгованість товарного характеру	3 410	3 262	0,957	6	7
Середня дебіторська заборгованість товарного характеру	1 939	2 071	1,068	2	8
Середня довгострокова дебіторська заборгованість	194	187	0,964	5	9

Джерело: розраховано за [15]

Для визначення тісноти зв'язку між фактичним та еталонним розміщенням досліджуваних показників використаємо коефіцієнт Спірмена, який розраховується за формулою [16]:

$$P = 1 - \frac{6 \sum d_i^2}{N(N^2 - 1)}, \quad (2)$$

де P – коефіцієнт кореляції рангів; d_i^2 – квадрати різниці фактичних та еталонних рангів; N – число пар рангів.

Коефіцієнт кореляції між рядами рангів дорівнює $-0,35$, що свідчить про відсутність зв'язку між фактичним та еталонним упорядкуванням показників, що формують фінансовий стан підприємства. Отже, досліджуване підприємство нині має значні фінансові проблеми свого функціонування й відсутність економічних умов для розвитку.

Висновки з проведеного дослідження. Прагнення забезпечити стійкий розвиток промислових підприємств у динамічному ринковому середовищі робить актуальним розроблення методології аналізу фінансового стану для попередження негативних процесів у їх діяльності.

Актуальність теоретичних і прикладних досліджень у цій сфері обумовлюється недостатнім вивченням витоків кризи й вельми загальними міркуваннями про системно-методологічні підходи до розроблення та проведення аналізу фінансового стану підприємства. Часто проголошували дослідниками системність і комплексність дослідження економічних процесів не знаходять реального втілення в авторських підходах, унаслідок чого вони мають здебільшого теоретичний характер. Тим часом врахування цілісності діяльності підприємства є лише передумовою адекватного опису його функціонування, адже конструктивність дослідження визначається виявленням залежностей між рівнем і віддачою ресурсів та стабільністю роботи підприємства.

Традиційні підходи до аналізу фінансового стану підприємства мають суттєвий недолік, пов'язаний з обмеженнями фінансової звітності, а саме статичність інформації про умови й результати їх фінансово-економічної діяльності.

Використання запропонованого нами методичного підходу дає можливість оцінювати рівень фінансового стану підприємства в динаміці й має прикладне значення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/fin/chpr/chpr_ed/chpr_ed_u/chpr_ed_219_u.htm (дата звернення: 02.12.2019).
2. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агроsvim*. 2015. № 10. URL: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/18053/1/проблеми%20застосування%20методик%20аналізу%20фінансового.pdf> (дата звернення: 02.12.2019).
3. Черниш С.С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах. *Інноваційна економіка*. 2012. № 5. С. 142–146.
4. Маркарян Э.А., Герасименко Г.П. Финансовый анализ. Москва: ПРИОР, 1997. 160 с.
5. Русак Н.А., Русак В.А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: справочное пособие. Минск: Вышэйшая школа, 1997. 309 с.
6. Терехин В.И., Моисеев С.В., Терехин Д.В., Циганков С.Н. Финансовое управление фирмой. Москва: Экономика, 1998. 350 с.
7. Аверіна Ю.М. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education*. 2012. URL: <http://www.com.ua/index.php/ru/conference/thecontent-of-conferences/arcives-of-individual-conferences/December.2012> (дата звернення: 02.12.2019).
8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 668 с.
9. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. Москва: Финансы и статистика, 2002. 560 с.
10. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 132 с.
11. Цал-Цалко Ю.С. Финансовый анализ: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 566 с.

12. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 328 с.

13. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методы финансового анализа деятельности коммерческих организаций. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : ИНФРА-М, 2013. 208 с.

14. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 556 с.

15. Офіційний сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: <http://www.motorsich.com/ukr> (дата звернення: 02.12.2019).

16. Общая теория статистики. Статистическая методология в изучении коммерческой деятельности : учебник / под ред. О.Э. Башиной, А.А. Спирина. 5-е изд., доп. и перераб. Москва : Финансы и статистика, 2003. 440 с.

REFERENCES:

1. Oficijnyj sajt Derzhavnoji sluzhby statystyky. [Official website of the State Statistics Service]. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/in/chpr/chpr_ed/chpr_ed_u/chpr_ed_219_u.htm (accessed 02 December 2019).

2. Denysenko M.P., Zazymko O.V. (2012) Osnovni aspekty ocinky finansovogho stanu pidpryjemstv. aghrosvit [Basic aspects of the assessment of the financial mill of enterprises]. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/18053/1/проблеми%20застосування%20методик%20аналізу%20фінансового.pdf> (accessed 02 December 2019).

3. Chernysh S.S. (2012) Problemy zastosuvannya metodyk analizu finansovogho stanu na vitchyznjanykh pidpryjemstvakh [Problems of the methods of analysis of the financial mill on the basis of the] Innovatiyna Ekonomika. No. 5, p. 142–146.

4. Markar'yan E.A., Gerasimenko G.P. (1997) Finansovyy analiz [Financial analysis]. Moscow : PRIOR.

5. Rusak N.A., Rusak V.A. (1997) Finansovyy analiz sub'ekta khozyaystvovaniya : spravochnoe posobie [Financial analysis of a business entity : reference manual]. Minsk : Graduate School.

6. Terekhin V.I., Moiseev S.V., Terekhin D.V., Tsiganov S.N. (1998) Finansovoe upravlenie firmoy [Financial

management of the firm]. Moscow : Economics.

7. Averina Ju.M. (2012) Analiz ta ocinka finansovogho stanu pidpryjemstva: shljakhy pokrashennja [Analyze and the assessment of the company's financial mill: hats are shortened]. Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education. URL: <http://www.com.ua/index.php/ru/conference/thecontent-of-conferences/arcives-of-individual-conferences/December.2012> (accessed 02 December 2019).

8. Savycjka Gh.V. (2007) Ekonomichnyj analiz dijalnosti pidpryjemstva [Economic analysis of business activities] : e.g. production. 3-rd type, example and additional. Kyiv : Znannya.

9. Kovalev V.V. (2002) Finansovyy analiz: metody i protsedury [Financial analysis: methods and procedures]. Moscow : Finance and Statistics.

10. Mec V.O. (2003) Ekonomichnyj analiz finansovykh rezul'tativ ta finansovogho stanu pidpryjemstva [Economical analysis of financial results and financial mill of the enterprise] : e.g., the beginning of the year. Kyiv : Vischa school.

11. Cal-Calko Ju.S. (2009) Finansovyj analiz [Financial analysis]. Kiiv : Center of educational literature, 566 p.

12. Bazilinsjka O.Ja. (2009) Finansovyj analiz: teoriya i praktyka [Financial analysis: theory and practice] : e.g. postal service. Kiiv : Center of Educational Literature.

13. Sheremet A.D., Neghashev E.V. (2013) Metody finansovogho analiza dejatel'nosti kommercheskykh orghanyzacyj [Methods of financial analysis of commercial organizations activity]. 2nd ed., rev. and additional. Moscow : INFRA-M.

14. Chumachenko M.Gh. (2003) Ekonomichnyj analiz [Economical analysis] : the first time. Kiiv : KNEU.

15. Oficijnyj sajt PAT "Motor Sich" [The official website of the Motor Sich] PAT. URL: <http://www.motorsich.com/ukr> (accessed 02 December 2019).

16. Bashinaya O.E., Spirina A.A. (2003) Obshchaya teoriya statistiki: Statisticheskaya metodologiya v izuchenii kommercheskoy deyatelnosti [General Theory of Statistics: Statistical Methodology in the Study of Commercial Activity]: 5th edition, additional and reworking. Moscow : Finance and Statistics.